

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

Búcsú a kollégiumtól.

Új templomépítések alkalmával, lelkésznek, tanítónak más, fényesebb egyházba és jobb parochiára történt megválasztásakor és szomorú halotti alkalmon is legszivettepőbb az a pillanat, midőn a százados vén falaktól, a régi hív hivataltársaktól és kedveseinktől búcsúzunk, amikor az Úrnak szolgálja a holdog feltámadás reménye alatt őket elbocsátja. Herpei Újszövetség az ótemplom romjain című predikációjában mesterien festi a régi falak elmúlását, az újak megújulását; nagy iskolák életében minden évben tisztes nyugalomba kísérnek egy pár derék öreg szolgát, gyászra is mindennap elhív az enyészet: de ilyen korszakos átalakulást, ereje teljében álló s az utolsó pillanatig is új erővel egészülő és lelkes tanítóseregnek, három akadémia professzorainak elbocsátását, a negyedfél százados főiskolának A. B. F. R. A. alatti elbúcsúztatását látni s végig élni: igazán a lélek mélyéig megrendítő történelmi pillanat. Ilyen történelmi esemény játszódott le a tiszántúli egyházkerület közgyűlésén. Egyház és állam új utakra tértek. A református egyház most fejezte be végleg a Bocskay—Bethlen s a Rákócziak harcait. A magyar állam hatalmas falai közé, melynek tervét, eszméjét lelkében sok ideig maga hordozta, harcait maga harcolta, erősségét a legjobbakkal egyetértve maga építette, mint legnagyobb részben maga alkotásába és kész munkájába most vonult be a magyar református egyház és a minden felekezeteken felül álló magyar állameszme és tanügyi politika most tette az első jelentősebb lépést. Még maga az állam sem jött valódi tudatára ennek a korszakos esemény jelentőségének. Nagy dolgok történtek pedig. Soha itt többé az országban felekezeti egyetem nem létesíthető. Soha itt többé vállalkozás az állam ellen sikerrel nem kecsegtető. Soha itt többé egyház-nemzetiségi federált állam nem alakítható. Újszövetség épült itt az ótemplom romjain, melyre az egységes, az új, a nemzeti, modern magyar állam alapjai rakattak.

Emelkedjenek minél hamarabb büszke falai, álljon alkotmánya, fényljké dicsősége, szívből kívánjuk: de ne vegye senki rossz néven, ha az ó-templomtól szívet tépő zokogás közt búcsúzunk s a vén debreceni kollégiumot s a többi kollégiumokat és iskolákat is megsiratjuk. Most pedig ideiktatjuk az egyházkerületől búcsúzó kollégiumi rektor s akadémiai igazgató s dr. Baltazár Dezső püspök beszédeit.

A tanárok búcsúszava.

Főtiszteletű és Méltóságos Közgyűlés!

Ime hát e lhatározott dolog, hogy a debreceni kollégium akadémiai tanszakai a folyó iskolai év végével megszűnjenek és most van az utolsó alkalom arra, hogy mint a kollégium akadémiaiban működő tanárok megjelenhetünk. Sorsunk tovább alakulása ma még ismeretlen. Lehet, hogy munkánk itt folyik tovább ez ódon falak közt s lehet, hogy nem válunk el mégsem a kollégiumtól és az egyházkerulettől. Ám az már bizonyos, hogy az a szolgálat, amelyet eddig végeztünk, megszűnik, és amikor eddigi munkánk körünket elveszítjük, nem tudunk hirtelen hangtalanul, száraz szemekkel félreállani.

Nem a kollégiumot siratjuk. Ez a nagyszerű intézet, amely egy negyedfélszáz esztendőn át volt a világosságnak fél Magyarországon legszebb fényforrása, nem gyászunknak, hanem dicsekedésünknek tárgya lesz mindenkori, s most a nagy változás után nem a megsemmisülés, hanem a megdicsőülés útján halad.

Nem is a magunk sorsa felett kesergünk. Ez ha most bizonytalanra fordult is, nem lehet aggasztó, hiszen a magyar társadalom nem oly igen gazdag a tudomány és tanítás munkásaiban, hogy a mi teljes önértékünk szerint tisztes munkaerőnket eldobni lehessen.

De nem állhatunk száraz szemmel félre, mert kedves és tiszteletreméltó kötelek szakadtak ma itt el. Mi büszkék voltunk arra, hogy tanári munkánkat olyan főhatóság szolgálatában végezzük, amelyiknek velünk szemben nincs más követelése, mint hogy éljünk a tudománynak és tanítsuk azt legjobb meggyőződésünk szerint; amelyik boldogulásunkat, előhaladásunkat szívesen látja s támogatja. Mi örülünk annak, hogy e főhatóságnak magunk is tagjai lehetünk s a magyar nemzeti kultúra, a tiszta

erköles, az örök igazságok terjesztésére irányuló munkájában mi is buzgólkodhatunk. Minekünk boldog szeretettel töltötte be a szívünket az a szerencse, hogy ügyünk intézői között számos melegszívű, világos értelmű férfiút megismerhetünk s közöttük nem egy új, nemes barátot szerezhettünk. Miránk példaadó s felemelő volt az az összeköttetés, amelybe a kollégium szolgálata révén egyházunk kiválóságaival s elsősorban egyházkerületünk elnökségével jutottunk, s a közélet tisztátalansága s gyűlölködő, gyanakvó volta mellett jól esett közvetlenül látnunk, hogy igenis van abszolút önzetlen munka és igenis ideálok vezetnek az igazi nagyokat.

Ezeket a lelki gyönyörűségeket, ezeket a kapcsolatokat sajnáljuk, ezekért meggyünk nehéz szívvel innen el; ezekért érzünk hálát, szeretetet, tiszteletet a kollégium, az egyházkerület, s e közgyűlés elnöksége és tagjai iránt.

Köszönjük, hogy irántunk jók voltak; kérjük, hogy hozzánk hajlandók maradjanak; kívánjuk, hogy az Isten áldja meg az egyházkerületet minden jóval, különösen a püspök és főgondnok urak drága életének megtartásával.

A püspök válasza.

Régen kerülgeti már bennünket ennek a búcsúzásnak az előérzete. A könyvek készen állottak a lélek tüköre előtt és most megjelentek. A szorgos munka, buzgólkodás, a határozó lépések a győzelmes kibontakozás felé; minden emelkedő lépcsőről a kikiáltott öröm, minden felebb vivő régióból a bizonyossággá

fokozott reménység színes lepelt vontak a búcsúzás gondolata elé. Most ez a gondolat, mint valóság egész súlyával reám szakadt.

Az egyetemmé emelkedésben hiában áll előttünk négy százados múlt megdicsőülése; ebben a tényben hiába látunk az itt virrasztott s innen síkra szállott nagy ősök és hősök homlokán babért; hiába tudjuk, hogy innen önök a tudományos felmagasztalódás magasságába szállanak, azért a búcsúzás csak fáj mindannyiunknak, Felhő fogta körül Jézust is, pedig a megdicsőülés fényével szállott a mennybe.

A szolgálatok elismerésének, a nagyszerű vívódások elnyugtatójának, a szenvedések kiengesztelésének protestáns egyetem lett volna az igazi koronája. Akkor most nem kellene búcsúzni, csak ünnepelni. Akkor lett volna történelmi tragédiánk folytonosságában egy igazán derült közbevetés, ahol a vígadás elvált volna sötét útítársától: a siralomtól. De ha a vérünk és életünk sem volt drága, mikor hazánk érdeke hívta áldozatul, nem kell sajnálni a könyveket sem. Ha a magyar nemzeti művelődés az ellenkező szelek fúvása mellett csak úgy tudhatott magának újabb szilárd templomot építeni, ha fundamentumába egy református intézmény gránitköveit építi bele: odaadjuk a gránitköveket. Megöntözzük könnyeinkkel, reájuk jegyezzük a lelkiismereti és alkotmányos szabadság jegyeit s ha valamikor a templom csarnokában a kettős szentséget idegen istenek bálványai kezdené beárnyékolni, kiássuk alula a köveket s belőlük tiszta oltárt építeni mindig lesz erőnk.

TÁRCA.

Prologus.

— Sophokles *Antigonéjának* a debreceni ref. főgimn. ifjúsága által a főgimn. új épületének felavatása alkalmával (1914 jún. 3) eredeti görög nyelven történt előadásához. —

S. Szabó József.

A múlt időkbe szálljon vissza lelkünk,
S egy régi képet idézzon elénk! . . .
. . . . Derűs fény, tiszta lég terjeng felettünk,
S a légben hangok szűrődnek felénk.
Ösiskolánk zeng ifjú jövedvében,
Hangos a kunyhók alacsony sora;
A classisokba, könyvvel a kezében,
Tódul Pallasnak zöldes tábora.

Már este van s együtt imádkozott is,
Szokás szerint, a vig diáksereg.
Az oeconomus vigyáz íme most is,
Hogy törvényt senki ne sértse meg.
Tógátus ifjak gyűlnek rendre, sorba,
Hogy tartsanak tudós *collatiót*,
Vitatva itt, meg ott külön csoportba
Latin nyelven a görögöt, zsidót.

Elöl a praeses, a csoport vezére,
Halvány arcú, nagy homlokú diák,
Az exhibitor telepszik melléje,
S előveszi a *görög bibliát*.
Homályos gyertyafény áraszt világot
Nyolc, tíz diák: a *symmisták* körül,
De a csoportnak lelke vetve lángot,
Övedzi őket fényes dicsővül.

A bibliára jó *Plató*, *Homéros*,
Életre kelnek Hellás hősei,
Az exhibitor amit csak elérhet.
A *symmisták* hévvel látnak neki . . .
Sophokles is előkerül továbbad,
Felhangzik *Antigoné* bús dala:
„Óh sír, te nászterem, nyílják ki zárad,
Hozzad megy a boldogtalan ara!“ . . .

. . . Kondul az estharang, pihenni térnek
Öreg kollégium vén diákjai,
Termek homályán ókor szellemének
Imbolygva járnak finom árnyai.
Régmúlt időkbe, *classicus* korokba
Szállnak az ifjú-álmok édesen . . .
S a coetusok előtt le s fel, kopogva
Lépked a *vigilator* csendesesen . . .

Lelkiismereti szabadság evangéliumi alapon; alkotmányos szabadság magyar nemzeti alapon! A mi vérünk táplálta ezt a testvériséget; a mi szenvedésünk takargatta, a mi küzdelmünk védte s a mi munkánk juttatta a békés érvényesülés biztosságába. Ennek a kettős fenntartó erőnek egységes szellemét vigyék önök a debreceni tudomány-egyetem életébe. Ezt érvényesítsék, ezt emeljék diadalra. Ezzel tartoznak a négyszázados múltnak; ezzel tartoznak hazánknak, melynek fejlődése el sem képzelhető más alapokon.

És most elbocsátjuk önöket békességgel. Legyen az evangélium lábaiknak szövétneke, a háládatosság szívöknek gazdagsága, a dicső múlt emlékei lelküknek emlékeztetője.

Amit örökségül vettek világosságban és szabadságban, azokat a kincseket gyarapítva adják tovább az örök jövődönök.

Isten áldása legyen mindnyájokon.

Baltazár Dezső püspök imája.

A tiszántúli egyházkerület közgyűlése alkalmával.

Mindenható Isten! Menyei Édes Atyánk! A világ élete a te hatalmad; rendje a te bölcseséged; boldogsága a te szerelmed; ékessége és célja a te dicsőséged.

Ahol holtelevenséget akarunk életre kelteni,

ahol sziklás, beszakadozott utakat akarunk egyengetni, elfordult mérleget megigazítani, ahol a szeretettel, a békességgel és igazsággal akarjuk boldog hajlékokban elrendelni a mi hitünknek cselédeit, ahol az evangélium győzelmével és a lélek diadalával egy-egy futamnyi közeledést akarunk csinálni a cél felé, ott a mi lelkünk éhsége és szomjúsága a te jelenléted és segedelmed után epekedik.

Jelenj meg hát közöttünk nagy isten a te magad hatalmával és bölcsességével, szent Fiad szerelmével és a szent Lélek jóra vezérlő világosságával. Mi egyenként is, együttesen is gyarlóság edényei vagyunk: töredezett nádszálak a terhek alatt, füstölgő gyertyabelek aluvásra készen. Tudományunkon kifog az elfelejtkezés, szemünknek a távolság megszabja a batárt és lelkünk csak sejtéseket küldözhet tapogatózni az eljövendő szempillantások felől.

Erőtlenységünk megalázkodásra hajlik le előtted, de a megalázkodás jutalmának reménye hozzád bizodalommal felemel. Minden vereségben segedelmedet, minden veszteségben pótlásodat látjuk. Minden fogyatkozások és hiányok térközeiben ott látjuk a te jóra fordítani képes gondolatodat s ott látjuk szent fiad érdemét, mely

Így volt ez itt a múltban, hajdanában,

Ily szellem élteté az ifjakat

Maróthy, Hatvani fényes korában,

Sinai, Varjas, Budai alatt.

Itt ihleté Apolló, lázba hozva

Csokonait és a nagy *Kölcseyt*,

S annak *Anakreónt* zendíti kobza,

Ezé *Homéros* hősi verseit.

S ki legtündöklőbb fényt áraszt nevével,

Kiben nyelvünk s műzsánk megifjodott,

Arany is lelke szárnyaló hevével

A Helikón vizéből itt ivott.

S kitől az élc, pajzán humor röppent szét,

S ki Athént egykor megkacagtató,

A Gratiák neveletlen kegyencét

Csudás művészettel szólaltató.

Év évre tünt, futó idők enyésztek,

Az alma mater is megváltozott,

De nincs múlása ősi szellemének,

Mely szent tüzet Olympusról hozott.

Új emberek a régi lánggal égnek,

Keblok hellén dicsőséggel teli,

Szólója a zengő, díszes beszédnek,

E szellemet ápolja *Péczely*.

S e szellem él és munkál itt ma is még,

Belőle táplálkoznak a fiak,

Engedve újra és áldozva ismét

A classikus kor hagyományinak.

Acélos jellem s izlés kél nyomába,

Fenség, erő, tettvágy és akarat,

S e szellemet kioltni mindhiába,

Örökre szép, örökre megmarad . . .

. . . A régi otthont fölcseréltük újjal,

A vén kollégiumot elhagyánk,

De szellemét átalhoztuk magunkkal,

Hisz ő nekünk a dajkáló anyánk.

Itt palotánk van s föltáru előttünk

A tudomáynak fényes csarnoka,

De amit ott szívünk érébe szőttünk,

Feledni azt itt sem lehet soha!

Nem is feledjük! . . . ime szól az ének.

Óhellén nyelven *Sophokles* dala,

A messze kornak, a több ezredévek

Előnkbe lép bűvös varázslata . . .

S míg halljuk ezt a rég letűnt világot,

Csodálva míg szemünk reá tekint, —

— Tisztelt közönség, érdemes tanárok! —

Álmodjunk vissza a múltat megint!

*

az idvesség gazdagságával az egész földet és eget be tudja tölteni.

Nem magunkban, hanem te benned bízva fogunk a munkához és haladunk benne elő. Amit plántálunk és öntözünk, add meg annak áldott előremenetelét. Amen.

Gróf Degenfeld József egyházkerületi főgondnok megnyitó beszéde.

Tisztelettel üdvözlöm a főtiszteletű és méltóságos Egyházkerületi Közgyűlést. Mindenekelőtt meg kell emlékezni a református egyházat ért veszteségeiről. A múlt egyházkerületi közgyűlés óta bőséges aratása volt a halálnak a mi közéletünkben. Magyarországi református egyházunk két püspökét vesztette el: a tiszáninneni egyházkerület nagy és jeles püspökét, *Fejes Istvánt*; elvesztette *Antal Gábort*, a dunántúli egyházkerület kiváló püspökét, egyszersmind a konvent elnökét, buzgó tagját egyházi közéletünknek. Eltemette egyházkerületünk egyik régi tagját, *Sütő Kálmán* beregi esperest. Elvesztette *Bernát Istvánt*, aki a régebbi időben volt egyházmegyei gondnok, dr. *Barta Bélát*, főiskolánk régi jeles jogtanárát. Meghalt *Papp Károly* beregrákosi lelkész is. Kérem a főtiszteletű és méltóságos közgyűlést, méltóztassanak emléküket kegyeletesen megőrizni. (Helyeslés.)

Jelen egyházkerületi közgyűlés sok fontos és nagy jelentőségű tárgya közül kiemelkednek azok, amelyek a debreceni állami egyetemmel állanak összefüggésben. Megnyílik a mi helyiségünkben egyelőre három fakultással és ezzel a mi főiskolánk kormányja alatt álló akadémiai tanzakok megszűnnek. Lehetetlen ezen nagyfontosságú mozzanatról megemlékezni anélkül, hogy vissza ne gondoljon az ember ennek a főiskolának múltjára, amelyet őseink századokon keresztül nagy áldozatok mellett, sokszor nagy szorongatások között tartottak fenn, úgy, hogy mindig dicsőségére volt a mi egyházunknak és hasznára a magyar kulturának. Lehetetlen megilletődés nélkül gondolnunk azokra, akik első sorban küzdöttek meg az akadályokkal, amelyekkel találkoztunk az állami egyetem létesítését

illetőleg. A jövőbe senki sem láthat bele — éppen ezért érezzük annak szükségét. Azon reményben csináltuk ezt, hogy ezen intézmény egy református kultúra nagy hasznára legyen. Ilyen reménységben voltunk és vagyunk ma is, hogy azon veszteséget, amelyet szenvedünk az által, hogy a mi legfelsőbb tanügyünket kezünk-ből kibocsátjuk, bőven kárpótolja az a körülmény, hogy állami egyetem létesül a magyar reformátusság központján; hogy itt teológiánk egyetemi lesz, amelytől remélhetjük, hogy teológusaink nívója magasabbra fog emelkedni. És hogy az egyetem református tanulóira a mi és egyházunk befolyását jövőre is biztosítjuk. Ez a nagy átalakulás sok részletes intézkedést kíván meg. — Ezekről az igazgató-tanács által teendő előterjesztések alapján méltóztatnak tudomást szerezni.

Mai egyházkerületi gyűlésünk valamivel rövidebb lesz, mert ma lesz a debreceni főgimnázium ünnepélyes fölavatása, amely új épület a magyar államnak és Debrecennek támogatása mellett épült s lett páratlanná az országban paedagogiai berendezkedésére és ékességére nézve. Midőn ezeket a főtiszteletű és méltóságos egyházkerületi közgyűlés tudomására hozom, ismételten üdvözölve a megjelent tagokat, a közgyűlést megnyitom.

Felszentelési imádság.

A debreceni új református főgimnázium felszentelésén,
1914 június hó 3-án elmondotta dr. Baltazár Dezső.

Mindenható Isten! Mennyei édes Atyánk! Teremtő, megtartó és igazgató Lélek, ki világot teremtett s rendező vigyázással ott lebegtél az ősvizek felett, ki fényességre teremtetted a napot, az embert élő lélekké és a lelket világosságra: légy áldott, hogy a te világosságod által világosságot látva lélekben és igazságban imádkozhatunk téged.

Érezzük, hogy bennünk a te lelked az, ami értelmet ad (Jób XXXII. 8.), érezzük, hogy ez a lélek a magasból töltetett ki reánk (Ézs. XXXII. 15.), mert szüntelen a magasba vágyik. Minél nagyobb hatalommal tudja lábait alá vetni a világot, annál tisztább istenfélelem szorongásával keresi az utat tehozzád az égbe. Minél magasabbra emelhetné koronáját, annál mélyebb alázatossággal hajtja meg magát széked előtt, mert érzi, hogy bölcseségének kezdete is, folyása is, vége is a te félelmed.

Református zsolttárok és imakönyvek

bárhol hirdetett áron a
legszebb kivitelben kaphatók

CSÁTHY
Debreczen legrégibb

FERENCZ
könyvkereskedésében.

Vidéki megrendelések gyorsan
és pontosan eszközöltetnek.

Ezt a bölcseséget a Lélek gondolata adja, ami élet és békeesség (Róm. VIII. 6.), a tudomány csak vezet reá, mert a tudomány csak világosság és életnek útja. (Péld. VI. 23.)

A világosságnak és az élet utának szántuk ezt a házat, de egyben bölcseségszerző helynek is, hol neved tiszteletének akarunk állandó oltárt építeni s neved dicsőségének fényét öregbíteni. Mert tudjuk, hogy elvész az a nép, mely tudomány nélkül való (Hős. IV. 6.), de azt is tudjuk, hogy a hitetlennek halálnak halálával sújtasz.

Mi neked szántuk ezt a házat. Neked, ki nem a holtaknak, hanem az élőknek vagy Istene; ki a meg nem öltető lelket a múltó test fölé magasztaltad. Kérünk tehát nagy Isten, vedd át és szenteld fel az élet és lélek templomává. Segítsd benne a lelkeket, hogy a jelen való élethez erősségeket, biztosságokat, vitézkedő hajlandóságot, diadalmas elhatározást, az örök-kevaló élethez pedig szent vágyakozást, reménységet és hitet nyerjenek.

Vezesd itt a tanítómestereket a tiszta tudomány arany fonálán és távoztasd, tartóztasd azokat, akik szokásokat és botránkozásokat okoznak a tudományban. (Róm. XVI. 17.) Járáss velük állandó tábor a nagy kincstár körül, mely hitünk s hazánk szerelmének szent emlékeivel, szenvedésekkel és örömeikkel, szolgálattal és dicsőségekkel; a jelenre ellentartás nélküli kötésekkel; a jövőre vonakodás feletti parancsolatokkal teljes.

Vezess ide olyan tanítványokat, akik családi házuk otthonából tiszta szívet, ártatlan lelket hoznak át e ház kapuján, azokat itt megőrzik épségben és érintetlenségben s innen az életbe tudománnyal gazdagabban, szeretettel teljesebben és hittel épületesebben viszik; hogy lehessenek az emberek előtt és te előtted kedvesek, hogy itt a hitnek és jó tudománynak beszédével táplálkozzván (I. Tim. IV. 6.) odakint megtéréshez illendő gyümölcsöket teremjenek: a hithez jócselekedetet, az erőhöz alázatosságot, a veszedelmekhez bátorságot, a küzdéshez kitartást, háborúsághoz türelmet, a szenvedésekhez megnyugovást s az éretted való megáldoztatáshoz dicsekedést és dicsőséget nyervén.

Világosodjék meg a te orcád e ház felett könyörülettel és oltalommal, benne szent Fiad legyen az út, igazság és élet és a Szent Lélek a világosító, vigasztaló és újjáteremtő erő. Ámen.

Dóczy Imre egyházkerületi középiskolai felügyelő avató-beszéde.

Fölemelő érzések töltik el lelkemet, midőn az imádság megszentelő igéi után, melyekkel a nevelés és oktatás e diszes csarnokát a magyar nemzeti műveltség templomává avattuk, örömnünknek akarok kifejezést adni s a tanügyi alkotás jelentőségét óhajtom röviden kiemelni e lélekemelő kulturális ünnepen.

Méltó a mi örömnünk, mert debreceni kollégiumunkra, mely negyedszázados nagy múltjában elsőrangú hivatást töltött be mindenkor a magyar művelődés történetében s egykor közel 100 particularis iskolára terjesztette ki szellemének világító sugarait, elérkezett az idő teljessége s nem csak főiskolai tanszakával jutott el az oktatás legmagasabb színvonalára, de ime, gimnáziumi törzse is megújulva, nemes izlésű, impozáns épületével, korszerű berendezésével és mintaszerű tanügyi felszerelésével hazánk legelső tanintézetei közé emelkedett. Növeli örömnünket az is, hogy e kulturális alkotás itt, a magyar kálvinizmus focusában, hol a kálvinista öntudat szinte önérzéssé magasodik, a református szellem alkotó erejét hirdeti s bizonyosságot tesz róla, hogy e szellem nemcsak akkor fejtette ki csodás energiáját a nemzeti kulturáért, midőn az állami közoktatás még az idők méhében szunnyadt, de ma is ható, erőteljes tényező nemzeti kulturánk fejlesztésében, mert minden református iskola egy-egy nemzeti oltár, melyen a magyar nemzeti műveltség lángja lobog fel.

A debreceni református főgimnázium az újabb időkben most másodszor újul meg. Előbbi nagy átalakulása nemzetünk leggyászosabb korszakába, a múlt század ötvenes éveibe esik, midőn a kormányhatalom kényszerítő hatása alatt a főiskola akadémiai tanszakával századok óta összeforrott helyzetéből kiválva s az alsóbb tagozatában alkalmazott publicus praeceptorok helyett rendes tanári katedrákkal ellátva, önálló intézményként lépett a hazai kulturintézetek sorába. Akkor a szükséges tanszékeket egy nagynevű és emlékü püspökünk apostoli szózatára, mintegy forrásfakasztó mózesi vesszőütésére a prot. hitbuzgóság teremtette meg, mely szíve vérét is drachmákká verette, hogy gimnáziumunk nyilvánosságát megmentse. Az a keblét felhasító és fiait önnön vérevel tápláló pelikán, mely régi református templomaink katedrái fölött még mai nap is több helyen látható, híven jelképezte a hitbuzgóságnak egyházunk és iskoláinkért hozott áldozatát.

Dreszmann Károly késes és borotva műköszörüs Budapest, VII., Erzsébet-körut 22. sz.

TELEFON 144—10

Borotvák.

Legjobb minőségben, melyek a saját műhelyemben lesznek köszörülve s hajszál élesre fenve. Angol borotva 5 kor., svéd 4 kor. és solingeni 3 kor. Gillette pengék köszörülése 12 drb 1 kor. 50 fill., borotva köszörülés 1'20—1'60 kor., hajvágó gép köszörülése 1'20—1'60 kor. A köszörülések a saját felügyeletem alatt történnek.

Nagy raktár

angol, svéd és solingeni borotvákban zsebkések, ollók, hajvágógép, fodrászat- és kertészeti cikkekben.

A nemzeti szellem ápolása.

Ma a megváltozott viszonyok között a modern iskolaépület jó részben a magyar állam segítségével jött létre éppen úgy, mint ahogy a többi református gimnáziumunk is általában az állam anyagi támogatásával erősödtek meg és jutottak virágzásuknak újabb korszakába. Az államkormány felismerte végre azt a szellemi erőt, amelyet a magyar nemzeti államra nézve református iskoláink képviselnek s midőn az iskoláknak segítő jobbot nyújt, hogy a kor fejlődő kulturális szükségleteivel lépést tarthassanak, csak a magyar állam pilléreit erősíti s ez államban a magyar faj kulturális hegemoniáját biztosítja. Mert a református iskolánál a magyar nemzeti szellemnek hívebb ápolója s a magyar nemzeti államnak biztosabb támasza sohasem volt. Sőt a ma általánossá vált nemzeti nevelés eszméje is éppen a régi kálvinista iskola nemzeties irányzatában találja gyökerét. Azokban a nehéz időkben, midőn a hazai protestáns egyháznak létért vívott küzdelmei s nemzetünknek alkotmányos szabadságáért folyt harcai a legbensőbb egységbe forrottak össze, sőt később a XVIII. és XIX. században is, midőn a többi felekezetek iskoláiban az idegen hatalom parancsszava elnémította a nemzeti szellemet: a magyar nemzeti génusz nem egyszer vontta meg magát a protestáns autonomia védő szárnyai alatt s a református kollégiumok tanári katedrái lettek oltáraivá. E századok folyamán sok gyöngesége, sok fogyatkozása lehetett a református iskolának, de egy nem fogyatkozott meg benne sohasem: a magyar nemzeti szellem. Tiszántúli református egyházkerületünknek a magyar nevelés történetében örök dicsősége marad, hogy 100 és néhány évvel ezelőtt ú. n. álmosdi tantermében először adott kifejezést annak, hogy külföldi tantervi mintákkal szemben nekünk saját szükségleteinknek megfelelő nemzeti tantervre volt szükségünk, ha csak nemzeti szellemünkön erőt venni nem akarunk — nisi genio nationis vim facere velimus. Úgy hogy az, midőn nagy regényírónk „Mégis mozog a föld” című regényében nemzetünk legtitkosabb aspirációinak krónikáját is debreceni diákokkal vezetteteti, midőn a nemzeti újjászületésünket s e haza földjét is velök mozdíttatja meg, nem pusztán üres költői fantázia, hanem a debreceni kollégiumnak s a református iskola szellemének glorificatioja.

Az iskola jelentősége.

A református iskola — épp úgy, mint maga a reformáció is — a nemzeti élet talajából sarjadván ki, ereibe csak a nemzeti élet tápláló nedvét szívhatta föl. Gyökereit a magyar nép — legerősebb államfenntartó elem — rétegeibe bocsátván le, (mert hisz e gimnázium növendékei legnagyobb számmal má is a kisbirtokos földművelő nép fiaiból kerülnek ki), e televény földben termő tehetségeket, a nemzeti vérkeringés felfrissítő anyagát fölszívja, fölemeli a nemzet vezető intelligenciájába s általa nemzeti közműveltségünket termékenyíti meg. A debreceni öreg

kollégium régi coétusaiban sok szegény ifjú agyában gyúladt ki az isteni szikra, mely e kollégium nélküli elhamvadt volna, általa pedig egyházi és polgári, nemzeti és politikai életünknek lett vezérszövétnekévé.

Nagy szolgálatot tett nemzeti társadalmunknak a református iskola felvilágosult, szabadelvű nevelési irányzatával is. A liberálizmus, mely ma államok kormányzásának, nemzetek jólétének az iránytűje, édes testvére a protestantizmusnak. Egy forrásból fakad mindakettő: a gondolat, a lelkiismeret, a vizsgálódás szabadságából. A szabadelvűség mint világnézet ott derengett már a protestantizmus bölcsője felett s ott lobogott mint vezérlő szövétnek a protestáns iskolák tanításaiban. A magyar református iskolának a liberalizmus mindig eltető levegője volt. A felekezeti elfogultság vagy a hatalom által üldözött igazságok és jogok tanári katedráinkon mindig szószólóra találtak, a felvilágosodottság eszméi pedig, bárhol születtek is, tantermeinkben mindig otthonra lettek. És ez a szellem növelte kollégiumainkban az egyháznak a hit martirjait, a hazának a szabadság bajnokait, a tudománynak azokat a lánglelkű apostolait, akik méhrajként járnak be a nyugati civilizáció egyetemeit, hogy szellemi kincseket gyűjtsenek kulturális életünk gazdagítására. Ez a szellem ápolta kollégiumunkban az egyszerű puritán erkölcsöket, érlelte a meggyőződés bátorságát, alakította a szilárd és hajthatatlan jellemeket, a kálvinista magyarságnak a hatalom előtt nem éppen kedves, de nemzeti szempontból megbecsülhetetlen tipikus vonásait.

Ez a szellem a debreceni kollégium negyedfélszázados hagyománya. S miként a londoni katrhausi gimnázium, midőn a múlt század második felében a világáros zajából kiköltözött, magával vitte régi épületéből azokat a köveket, melyekbe egykori tanítványaink nevei voltak bevésve és új épületeibe falaztatta: úgy kell nekünk is áthoznunk e modern iskolapalotába az ősi kollégium hagyományait, hogy nevelő hatásuk által összekössük a múltat a jellel. Most az iskolai tradícióknak maguknak is nevelő és jellemképző hatásuk van s mert református iskoláink csak addig maradnak a mienk s csak addig lesznek egyházunknak is erősségei, míg bennük a ref. szellem uralkodó marad.

A nagy örökség.

E tekintetben e főgimnázium tanári karára nagy örökség, de nagy felelősség is szállott, mert a nagy múlt sokra kötelez. Nagynevű elődei, e kollégium hajdani tanárai: az iskolaszervező Martonfalvy és Maróthi, a szinte mystikus alakká vált Hatvani, a törhetetlen jellemű Sinai, a tudós Buday, Péczely, Kerekes, Lugossy és a többiek ragyogó betűkkel írták be nevöket a magyar művelődés történetébe s e kollégium egykori fényét és dicsőségét hagyták örökségül utódaikra; e szent örökséget megtartani és a jövőnek biztosítani, hogy ez iskola jövője méltó legyen nagy múltjához: az a tanári kar feladata. Azok a particulák, melyek egykor Máramarostól Baranyáig

„Meteor“ szálloda Budapest
 VII., Erzsébet-körut 6. szám.

120 kényelmesen berendezett szoba.
 Légfűtés. — Liftszolgálat éjjel-nappal.
 Fürdők. — Vacuum cleaner. — Összes
 vidéki lapok. — Szobák 4 koronától.

e kollégium szellemi hatása alatt állottak, — legalább amelyek a századok pusztító viharából megmaradtak — ma már mind erőteljes önálló intézetekké lettek s a nemzeti kultúra szolgálatában versenyre kelnek az anyaiskolával. Ime egyházkerületünk mindent megtett, hogy e nemes versenyben a debreceni főgimnázium tovább is mintegy archigimnázium állhasson meg. E reménység beváltása a tanárookra vár. Emelje a nevelés és tanítás ügyét benne oly színvonalra, hogy ez intézet ősi református szellemében, százados hagyományában anyaszentegyházunk dicsőségére és nemzeti kulturánk előbbvitelére az idők végéig viragozzék.

Imádság.

Elmondta az Országos Református Tanáregyesület debreceni közgyűlése alkalmával 1914 június 3-án **S. Szabó József.**

Minden bölcseségnek kezdete, minden fénynek forrása, minden élőnek ereje mi Atyánk! Bölcseséged tündöklök, világosságod ragyog, erőd sugárzik a nagy mindenségben. Szépséges rend, gyönyörű összhang, bámulatos célratorés, titokzatos hatalom mindenütt, égen és földön, s mindez reád mutat, mint örökkévaló okförf, az értelem lelkére, az erőt bíró hatalomra.

De a te nagy bölcseségednek, fénylő világosságodnak és csudásan működő erődnek legfelségesebb bizonyosságai vagyunk mi, emberek. A szellem, amelyet belénk leheltél, egy része a te véghetetlen lényednek. Általa fölemelkedünk hozzád a magasságba és leszállunk veled a mélységbe. Tér és idő elenyészik szárnyaló lelkünk előtt. Szellemünk fényével bevilágítjuk az évezredek múltját és tükörként állítjuk magunk elé a sejtelmes jövődöt. Kutatjuk a titkokat, keressük a bölcseséget elménk fényével a föld méhében, a levegő égbén, a csillagos mennyországban. Erőnk kicsiny és mégis nagyot alkot, hatalmunk korlátolt és mégis félelmetes, életünk rövid és mégis végnélküli.

Óh, mert te vagy mibennünk és mi tebenned örökkévaló Isten! Önmagadat dicsőítetted meg az emberekben; kevéssé tettél minket kisebbekké magadnál, dicsőséggel, tisztességgel koronáztál meg (8. zsolt. 6. v.) annyira, hogy részeseivé lettünk még a te isteni munkádnak is. Így tártál fel a mi munkásságunk előtt a szellemi és erkölcsi világban végéremehetetlen mezőt s így mutattad meg az utat, amelyen haladhatunk az örök tökéletesedés felé. Lelkünk minden bölcsesége, elménk minden fénye és ereje ennek a nagy és szent munkának a szolgálatában áll, a teljes tökéletesség elérésére törekszik. Mily határtalan munkatér ez, óh Uram, s ebben a határtalanságban mennyi izgató és soha nem pihenő ösztönt adtál lelkünkbe! Mily felséges célt tüztél elébe a tudós és bölcs elmének, a szellemi és erkölcsi erőnek!

Legyen hála neked, mi Atyánk, hogy minket a föld teremtményei között ennyire felmagasztaltál s a szellem által saját lényednek, saját életednek osztályo-

saivá tettél. Legyen hála különösen tőlünk, akik itt összegyülekeztünk. Mi, a szellem munkásai, a lelkek kiművelői, az elmék fejlesztői, a gondolatok irányítói, az érzések nevelői, mi érezzük főként a te belénk adott isteni erődnek nagyságát. Mi tapasztaljuk kiváltképen, hogy gyűl fel és terjed szét a lélek világossága; hogy fog által minél nagyobb területeket; hogy nyitja fel a természet titkainak zárait; hogy önti el fényével a látható világot s még azon túl is hogyan sugárzik belé a láthatatlan végtelenségbe, ahol a te örök dicsőségednek és tökéleteségednek trónja áll. Mi hordozzuk és lobogtatjuk fennen az emberi művelődés és haladás zászlaját, amelyre letörölhetetlenül irtad reá a vezérlő életeleket: „a test nem használ semmit, lélek az, amely megelvenit; ha lélek szerint jártok, éltek; aki vet a léleknek, a lélekből arat örök életet“.

Mint a lélek munkásai, mint a lelkekben az örök élet magvának az elvetői állunk előtted mindenható Isten! Itt állunk előtted a szellem királyával, az élet fejedelmével, a mi Urunk Jézus Krisztussal. Itt állunk keblünkben az ő mérhetetlen szeretetével, amely alapja, rendje, kezdete, vége az egész világnak; amely a szellemet megnevesíti, az életet megszépíti s a tökéletesedés útján édes reményekkel és boldogító vágyakkal tölt el bennünket. E szeretet nélkül a hit sívár, a bölcsesség száraz, a fény hideg, az erő durva. Ha jövődöt tudunk is mondani; ha minden titkot, minden tudományt ismerünk is, szeretet pedig nincsen bennünk, semmik vagyunk. (I. Kor. 13. 2.) A szeretet a szellem koronája, melegséggel és dicsőséggel teljes fény a tudós és tanító homloka körül.

Ezt a szeretetet hirdette a mi Urunk Jézus Krisztus; ez a szeretet a te lényeged édes Atyánk, Istenünk! Ez a szeretet alkotta meg, tartja fenn s vezérli előre a te anyaszentegyházadat s ebben azokat, akiket a te néped vezetőivé, a te kicsinyeid nevelőivé tettél.

Óh kérünk, tartsd meg közöttünk s lobogtasd szívünkben továbbra is a szeretetet, amely most is összehozott bennünket. Szent országodat kívánjuk szeretettel építeni azon a fundamentumon, amelynek szeguletköve a Jézus Krisztus. „Karunk erős, szívünk emelkedett; végetlen a tér, mely munkára hív.“ Porszemeket kövekké gyúrva s köveket egymásra rakva törekszünk evangéliumi szent egyházunknak, magyar hazánknak és nemzetünknek bevehetetlen sziklavárákat emelni. A lelkeket egy gondolatban összeforrasztva, a szíveket egy érzésben összedobogtatva óhajtjuk a nevelés és közművelődés ügyét előbrevinni, az igaz tudományt ápolni és fejleszteni. Hitben erős, erkölcsben állhatatos, munkában kitartó, jellemében ragyogó nemzedéket akarunk az egyháznak és hazának nevelni. Szívünk minden szeretetét, elménk minden fényét és erejét odatesszük szent áldozatképen a nevelés, a haladás, a tökéletesedés oltárára.

Uram! légy nekünk segítségül! Légy velünk munkánkban, tanácskozásainkban. Uram! áldj meg minket; adj nekünk kívánt előmenetelt kegyelmedből a Jézusért! Ámen.

KÉSZÍT:

minden a fényképészeti szakmába vágó művészi munkákat műtermen kívül is. ↔

Kozmann és Társa

fényképészeti, festészeti és fényképnagyítási műterme Debrecen, Piac-utca 44. szám. Ujfalussy-ház. ↔

FELVÉTELEK:

egész nap (vasár- és ünnepnapon is) minden időjárásban; művilágítás mellett este 7 óráig.

Elnöki megnyitó beszéd.

Országos református tanáregyesület Debrecenben tartott közgyűlésén.

Tisztelt Közgyűlés!

E százados falak között, hol e főiskola ősi jeligéje: „Orando et laborando“ szellemében az imádság igéi a nevelés és oktatás munkájával mindig összeforrtak, ez egyszerű, de nagy emlékek megszentelt teremben, hol egykor nemzetünk legválságosabb s legfényesebb dicsőségtől ragyogó napjaiban a nemzet képviselője a haza védelméről és jövőjéről tanácskozott, szívesen üdvözlöm a magyar református tanügynek tanáregyesületünk XIII. közgyűlésére összegyűlt munkásait.

A mi munkánk is honvédelem és nemzetünk jövőjének biztosítása; mi is hadsereget nevelünk, mely a jövő Magyarországot szellemi erejével megvédje, fajunk államfentartó erejét energiájával növelje s e haza földjén lakó nemzetiségek közt hegemoniáját kulturájával biztosítsa. Tanáregyesületünk 12 évi fennállása alatt e nemzetnevelő munkában legjobb törekvésével igyekezett részt venni s ha anyagi erők, különösen folyóirat hiányában nagyobb eredményt nem érhattünk is el, híven propagáltuk a nevelésügy nemzeti jelentőségét, erősítettük az iskola és társadalom kapcsolatait, emelni igyekeztünk az oktatásügy színvonalát, munkáltuk és kitartással sürgettük a kor szükségleteinek megfelelő tanügyi reformokat. Amit óhajtottunk, amit annyszor sürgettünk, a tanügyi reformok kora, úgy látszik, elérkezett.

Múlt közgyűlésünk óta közoktatásügyi miniszterünk nem bejelentette a törvényhozásnak, de az országos közoktatási tanáccsal munkába is vette középiskolai tanrendszerünknek a polgári iskolák és felsőbb leányiskolák reformjával kapcsolatos újjászervezését. Amily közóhajtnak tesz eleget tanügyi kormányunk e törekvésével, épo. jogosult várakozás és közérdeklődés kíséri a munkában reformokat. Tanügyi köreink feszült érdeklődése annál indokoltabb, mert míg egyfelől minden szakértekezlet (enquêtes), vagy az illetékes tanügyi testületek, tanáregyesületek javaslatainak meghallgatása nélkül indult meg a reformmunkálat, másfelől különösen a közokt. miniszternek a képviselőházban múlt évi június 16-án tartott beszéde oly messzemenő s a mai középiskolát szinte gyökerestől átalakító reformot

helyezett kilátásba, mely nem annyira megörvendeztette, mint inkább aggodalomba ejtette a nemzeti kultúra mélyítésén fáradozó szakembereket. Szinte attól lehetett tartanunk, hogy az 1890-iki görögpótló törvényünkhöz hasonlóan ismét olyan törvény van készülöben, mely ahelyett, hogy a művelt népek kulturális közössége szerint közelebb vinné a nyugoteurópai kulturnemzetek közoktatási rendszeréhez, attól még jobban elzárja, elkülöníti nemzeti közoktatásunkat.

Különösen az a modern gondolat, hogy a kétféle középiskola alsó fokozatának egyesítése végett a latin nyelv tanítása a gimnáziumban is csak a négy felső osztályra szoríttassék, méltán megdöbbentette a humanisztikus gimnázium híveit. Mert ha megengedjük is, hogy 4 évi iskolai tanulmánnyal egy nyelv és irodalom elemi ismertetése el lehet jutni, e kérdésnél első rendben nem az elsajátított nyelvismeretek mértéke esik latba, hanem az a humanisztikus nevelési irány volna a kor realismusának alárendelve, mely idáig a classikus nyelvek és irodalmak tanítására építve, egész szellemét megadta gimnáziumi nevelésünknek. Ezt a szellemet pedig, mint nevelési irányt, az élet minden materialismusával s minden militarismusával szemben mindaddig ápolni kell, míg az embert nem rang, hatalom és gazdagság, hanem szellemi és erkölcsi értékei szerint becsüljük s míg az ember elé a kenyérkereset és létért való küzdelemnél magasabb eszményi és erkölcsi feladatokat tűzünk ki. És hogy e humanisztikus, vagy modjuk: classikus világnézet egész lelki életünket, érzés- és gondolatvilágunkat áthassa, arra nézve nem elég néhány évi nyelvtanulmány, hanem évek hosszú során, egész középiskolai pályánkon e világnézet levegőjében kell élnünk.

Szerencsére a tanügyi belátás győzött a túlzásokra hajló törekvéseken s a nemzeti érdekek higgadt mérlegelése már idáig is lesímitotta a reform aggasztó szélsőségeit. Úgy, hogy a minapi költségvetési tárgyalás alkalmával már maga a közokt. miniszter hangoztatja a képviselőházban, hogy „a középiskolai reformnak nem szabad szélső irányban haladnia“. Emellett a reformoknak mélyebb előkészítés nélkül történt megindításával szemben is némi megnyugvást kelthet a miniszter azon nyilatkozata, hogy a közoktatási tanács munkálatának bevégezése után a reformtervezetet a felekezeti hatóságoknak is szándékszik megküldeni hozzászólás végett s az összes érdekelt körök véleményét meghallgatni óhajtja, hogy valamennyi jogosult érdek figyelembe vételével készíthesse el a törvényjavaslatot.

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállit

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasszer J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM. GYÁR: ÖNTÖHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

E megnyugtató nyilatkozatoknál még csillapítóbban hatnak a felforgatástól féltő kedélyekre a közoktatási tanács tárgyalásairól kiszivárgó hírek, melyek szerint a merész kombinációk megszűnése után nincsen szó többé az egész középiskolai oktatást átalakító törekvésekről, hanem a mai középiskolai típusok épségben hagyása és egyenjogosítása s a görögpótló törvény módosítása mellett voltaképen a német reformgimnáziumok mintájára csak *egy új középiskolai típus szervezete van készülőben*, mely a meglévő típusok közé illeszkedve s velök egyenlő jogositással felruházva, a class. philológiai oktatás megszorításával a kör követelte természet-tudományi műveltségnek volna hivatva tágabb teret nyitni.

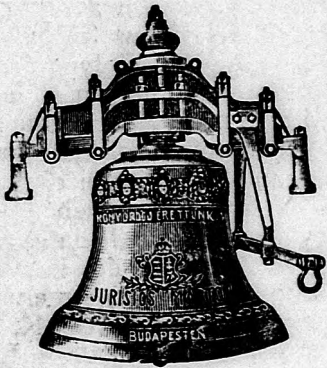
E reform vezető gondolata sokunknak régi és sokszor hangoztatott ideája. Érvényesülésében az az elv jut kifejezésre, hogy a különböző tanulmányi irányoknak egyetlen iskolanemben cum grano salis egyesítése helyett, a tanulmányi irányok decentralizációját által, a szellemi erőket az egyéni hajlamok szerint kiművelve, különböző iskolatípusokkal gazdagítottuk nemzeti köz-műveltségünket. A műveltség anyaga ma már oly nagy, hogy még az általános műveltség zászlója alatt sem sorítható be egyetlen iskolatípusba. A polyhistoria kora lejárt s habár a középiskola feladata ma is az általános műveltség biztosítása, hogy a felsőbb szak-tanulmányok egyetemes világnézetben épülhessenek, felsőbb osztályaikban mindinkább tért kell engednünk az egyéni hajlamok érvényesülésének. Az ókori classicismus, a modern irodalmi műveltség s a természettudományi képzettség: mind oly megizmosodott tanulmányi irányok, melyek egyetlen iskolanembe szorítva, csak intenzitásukból veszítenek és vérszegényekké válnak, külön területen pedig szélesebb mederben fejte ki nevelő hatásukat, a nemzeti szellemet megtermékenyítő forrásokká válhatnak. És minél több forrásból táplálkozik a nemzeti kultúra, annál többoldalúvá, annál gazdagabbá lesz. Csak legyen meg a különböző iskolafajokban a közös tanulmányaikban megnyilatkozó egységes nemzeti szellem: a bennök kiképzett ifjúság mind a nemzet szellemi tőkét fogja növelni lelki kincseivel. E közös tanulmányokat az iskolafajokban természetesen oly egységesen kell berendezni s főként alsó fokozataikban az iskolatípusoknak, elágazó irányai mellett is, oly közös tanulmányokon kell épülniök, hogy a kultúra egységének biztosítása mellett a pályaválasztás nehézségeit is lehetőleg enyhítsék.

De ha a munkában levő tanügyi reformok iskola-

szervezet tekintetében megnyugtató auspiciumok mellett készülnek is, a tantervi vonatkozásairól tett nyilatkozatok annál több anyagot nyújtanak a bírálatra. E nyilatkozatok között lehangzatosabbak s a laikus közvélemény előtt legtetszetősebbek azok, melyek az *élet* jelszava alatt a *tudományos középiskolát is gyakorlatiasabbá kívánják tenni*, vagy amint mondják, *az iskolát az élethez közelebb kívánják vinni*. A társadalom, a gyakorlati életpályák szükségleteit mérlegelve, nehezen tudja megérteni a tudományos képzés irányelveit s az iskolai műveltséggel szemben az élet gyakorlati problémáit állítja előtérbe. Egyik szüle hiányosnak tartja érettségi vizsgálatot tett fia képzettségét, hogy az elromlott villamos csengőt nem tudja megigazítani, a másik mosolyog fia botanikai ismeretén, ha a fejletlen rozs és búzavetés között nem tud különbséget tenni. Egyik a gyakorlati érzék hiányát, a tudós élethetlenségét rója fel az iskolának, másik a közügyességeket is az iskolától várna meg, sőt ha valaki az életbe kilépve, a váltó gyakorlati kezeléséből keserű leckét vett, ezt is az iskola által elmúlászott leckének hajlandó betudni. Emellett még a tudományos képzésben is a sociologus a munkáskérdés ismeretét, a nemzetgazdász az ipar és őstermelés viszonyaiban, a politikus az államélet problémáiban való tájékozódást követeli az iskolától. És így tovább; mert hát az életre kell növelnünk.

Valóban jól jegyzi meg egyik elsőrangú bölcse-lönlök, hogy nagyobb visszaélés alig történik valamivel, mint eme latin példabeszéddel: *Non scholae, sed vitae discimus*. Ha a tudományos középiskolát ilyen gyakorlati követelmények szerint rendezzük be, akkor miben fog különbözni a polgári iskolától? Nem az növel az életnek, aki az élet ezerféle szövevényébe vezet be, hanem aki logikusan gondolkozó főt és tudományosan művelt lelket, nemesen érző szívet és szilárd erkölcsi jellemet, munkaszeretettől hajtott erős akaratot nevel az életnek. Az ilyen lelki habitus minden gyakorlati utasításnál biztosabb vade mecum lesz az életben. Talán nem fog egyszerre könnyen beleilleszkedni az élet százféle helyzetébe, de helyesen egészítette ki közoktatásügyi miniszterünk a latin példabeszédét: *Nemcsak az iskolában, hanem az életben is tanulunk*. S csak aki lelki műveltségére támaszkodhatik, az építheti biztos alapra az élet tanulságait.

Kétes értékű továbbá ama régi tanrendszer felújítása is, hogy a középiskola a tanítás módszeréhez képest *két élesen elkülönülő tagozatra, alsó és felső fo-*

Elsőrendű haranggyár, szerel a kitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején Ő felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve

Mesekönnyű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek.

Alapítva 1868-ban.

Felülmul minden eddigi szerelést.

Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár

Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. **** Kívánatra sajtát költségén utazik a helyszínére.

kozatra osztassék s bennök a tantárgyak jelentékeny része — az egyetemes történelem, a földrajz és physika is — két izben. előbb elemi és szemléltető, majd bővebb és rendszeres tárgyalással taníttassék. A magyar középiskola sokszor átélte már e tanrendszert az Organisations-Entwurf gymnasiumától fogva a múlt század sorféle tenterváltozásáig; de bizonynyal mondhatom, hogy akik tanulva vagy tanítva benne éltünk, a bajoknak azt az orvoslását, melyet a közoktatásügyi miniszter e visszafejlesztéstől vár, nem igen találtuk meg benne. Volt idő, midőn pl. ifjúságunk a világtörténelemben biztosabb tájékozottsággal végezte a középiskolát, mint ma; de ezt nem a tárgy kétszeri tanítása, hanem az a körülmény okozta, hogy akkor az egyetemes történelem is az érettségi vizsgálat tárgya volt.

A tantárgyak kétszeri tanítása nélkülözvén a siker legerősebb lélektani alapját: az ifjúság ingerét, csökkeneti a tanulónak a tárgy iránt szükséges érdeklődését is, e mellett akadályozza a tananyag célszerű beosztását s annyi időpazarlással jár, amennyit a szükséges tanulmányok beosztása nehezen enged meg. *Ars est longa, vita brevis.* Ma már sikerült a középiskolát egységes szervezetté alakítanunk, melyben a tanuló lelki fejlődéséhez mért tanulmányok egymás után következve, egységes folyamatot alkotnak. E folyamatban a lelki fejlődés mellett érvényesül a módszer fokozatos fejlődése is, mindennek felett pedig a törvény által a középiskola elé tűzött egységes cél jut általa tudatos kifejezésre. Ez egységet meglazítani, vagy éppen megszüntetni s mintegy kétféle középiskolát — alsó és felső fokozatot — létesíteni: csak nagy jelentőségű nemzeti érdek tehetné indokoltá. Az az érdek pedig, mely közoktatásügyi miniszterünk szeme előtt lebeg, hogy akik a középiskolából a tanfolyam elvégzése előtt távoznak, az általános műveltség egész körére kiterjedő ismeretanyagot vihessenek magukkal: nem a középiskola tanrendszerének megbolygatásával, hanem a polgári iskola reformjával, számuk szaporításával s az alsóbbfokú képzettséget kívánó tanulóknak ide terelésével sokkal célszerűbben kielégíthető. Nálunk, sajnos, a polgári iskola a külföldi viszonyokhoz képest nagyon elhanyagolt, mostoha intézmény, pedig e kulturintézmény fölkarolása és szaporítása nemcsak a középiskola tudományos színvonalát emelné, de a nemzeti életbe is egészségesebb vérkeringést hozna.

Még csak egy reformgondolatra kívánok röviden reflektálni s ez a közokt. miniszternek ama képviselőházi nyilatkozatában jut kifejezésre, hogy a mai görög-pótló tanfolyam helyett esetleg a *hazai nemzetiségi nyelvet tanítsuk*. Meglepő s talán újságánál fogva érdekes gondolat is; de megvallom, részemről inkább csak tetszetős ötletnek, mint átgondolt és kiforrott tervnek tudom tekinteni.

Minden reformnak kell eszmei alapjának lenni s ez itt: a velünk egy államot alkotó nemzetiségek nyelvének ismerete, egymás megértése — egészen tiszteletre méltó gondolat. Az is helyes elv, hogy nyelv tanulásával másik nyelv állíttassék szembe s a mai görög-pótló tanfolyamnak egyik hibája éppen az, hogy három különböző tanulmányi körből van összeállítva. De a nemzetiségi nyelvek közül a német nyelv az általános képzés körébe tartozván, görög-pótló szerepet nem vihet. Hogy pedig a görög nyelv az oláh, tót, vagy más hazai nemzetiségi nyelvvél, mint egyenértékes tanulmánnyal legyen szembeállítva, vagy hogy a görög irodalmi műveltséget a hazai

nemzetiségek kölcsönös megértése pótolja: olyan képtelen gondolat, amelyet nehéz volna komolyan venni. Eddig is az volt a baj, hogy e tanfolyamon nem egyenlő értékű tanulmányok voltak egymással szembeállítva; ha pedig ez eljárásunkat odáig vinnők, hogy az emberi műveltség egyetemes forrását az oláh vagy tót nyelv tanulásával recompentáljuk, akkor e tanfolyam igazán csak parodiája lenne az irodalmi tanulmányoknak. Am tanítsák e nyelveket rendkívüli tárgyakul a középiskolában: abban látok bölcseséget; de a görög nyelvet csak kulturnyelvvél, a classikus irodalmat csak olyan modern irodalommal lehet pótolni, melynek tanulmányából az újkor legnagyobb szellemei termékenyíthetik meg nemzeti műveltségünket.

Tisztelt Közgyűlés! Nem áltatom magamat azzal a gondolattal, hogy e rövid fejtegetésben sokunknak a meggyőződését, vagy éppen egyesületünk közvéleményét fejeztem volna ki; de a tárgy fontossága talán megengedhetővé teszi, hogy e helyről az egyéni véleményem is megnyilatkozhassek. A tanügyi reformok a küszöbön állanak s következő közgyűlésünk talán már befejezett tényekkel fog szemben állani; azért tájékozódnunk kell a ref. iskoláinkat is mélyen érintő változásokról. Bármi alakot öltsenek is azonban a munkába vett iskolaszervezeti és tantervi reformok, meg vagyok győződve, hogy a ref. iskola minden körülmények között meg fogja tartani ősi jellemét s ami által a múltban egyházunknak és nemzetünknek erős bástyája volt, a tudományos képzés mellett igaz vallásosságban, református szellemben és hazafias nemzeti érzületben fogja nevelni mindenkor a magyar ifjúságot. A tanterv holt anyagába éltető laktet a tanárikar szelleme önt. És én bízva a ref. tanárság közszellemében, teljes bizodalommal vagyok ref. iskoláink egészséges fejlődése iránt. E hitben és bizodalomban tanáregyesületünk XIII. közgyűlését ezenel megnyitom.

Dóczy Imre.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **A református tanáregyesület közgyűlése.** Emlékezetes, nagy napok zajlottak le a múlt héten Debrecenben. Olyan események, amelyeket felednünk nem lehet. Egyházkerületi közgyűlés, főgimnázium felavatás, tanáregyesületi közgyűlés színes képekben jelentek meg előttünk. Lelkünk alig győzött betelni a sok szép látni és hallani valóval. Valósággal magasabb régiókban jártunk. A tanáregyesületnek közel 200 tagja jelent meg a közgyűlésen hazánk minden részéből. Első napi közgyűlése (június 3.) az oratóriumban istenítisztelettel kezdődött, melyen S. Szabó József mondotta el lapunk más helyén olvasható imádságát. Azután a Dóczy Imre nagy szelleme inspirálta a hallgatóságot abban a remek megnyitó beszédben, mely lapunk mai számában szintén olvasható. Ugyancsak ő üdvözölte az egyesület nevében a közgyűlésen megjelent egyházi és világi hatóságokat (egyházkerület, város) és társegyesületeket (orsz. középisk., ág. ev., kath. középisk.), melyeknek illusztris képviselői (Berey József esperes, K. Tóth Mihály városi kulturtanácsos, Székely István, Leffler Sámuel, dr. Lóky Béla) lelkesen köszöntötték a tanáregyesületet. Végül S. Szabó József olvasta fel főjegyzőit

évi jelentését. A második nap rendkívül tartalmas, szakszerű felolvasásokkal kezdődött. A *dr. Imre Sándor* előadása a nemzeti nevelésről egészen magával ragadta a közgyűlést. Nagy figyelemmel és élvezettel hallgatták a *dr. Kálmán János* felolvasását is, mely szólt a latin nyelvről, kapcsolatban a középiskolai reformmal. Ezután bejelentette a központi igazgatóság, hogy a tagok óriási többsége (12 ellenében 496 szavazattal) az egyesület következő 6 éves (1914—1920.) cyclusára ismét Debrecenre óhajítja az egyesület székhelyéül. Ehhez képest történt a tisztújítás. Mindenekelőtt *Dóczi Imrét* választották meg újra elnöknek, közfelkiáltás mellett, tapsvihar közben, óriási lelkesedéssel. Ő szabadkozott, vissza akart vonulni az elnökségtől, de a közgyűlés impozáns megnyilatkozása s a szónokok kérlelő marasztalása előtt végre meghajolt s mindenki nagy öröme és megnyugvására helyén maradt. Alelnököknek választották *dr. Antal Gézát* és *S. Szabó Józsefet*; főjegyzőnek: *dr. Bessenyei Lajost*; központi jegyzőnek: *dr. U. Szabó Gyulát*; vidéki jegyzőnek: *Benkó Imrét*, *Kincs Gyulát*, *dr. Rác Lajost*; pénztárnoknak: *Jakucs Istvánt*. Megválasztották a központi igazgatóság tagjait is. Majd *dr. Ballázár Dezső* püspököt és *Sinka Sándor* volt alelnököt tiszteletbeli tagokul választották. A választmány jelentései után, melyeket a közgyűlés sorban tudomásul vett, az indítványok tárgyalása következett. Ezzel véget ért a közgyűlés, melyről nagyon halvány képet nyújt e rövidke tudósítás.

— **Szell Kálmán** nyugalmazott református lelkész azon indokolással, mert folyó évi január hó 1-én tényleg nyugalomba lépett, egyházkerületi tanácsbírói tiszteréről, konventi s az egyházkerület több bizottságában viselt tagságáról, a személye iránt ismételten megnyilvánított bizalomért hálás köszönetet jelentve, egyházkerületünkre s ennek építő munkásaira a kegyelem Istenének áldását és szeretetét esdve, lemond. — Egyházkerületi közgyűlésünk a hosszú együttműködés után annál fájdalmasabb megválás e megható pillanatában mély elösmeréssel, nem szünő hálával, a tisztelet és szeretet összefonódó, meleg érzetével emlékezik arról a soknemű fáradhatatlan, önzetlen, hosszú időkre nyomokat hagyó, buzgó szolgálatról, melyet nyugalombavonuló, kiváló tagja, a tanácsban bölcs, tapasztalatokban megbízható, ítéletében megfontolt, munkára mindig kész, bármily úton biztos léptű, bármily ügyben épen látó s minden tettében Isten dorgát célzó agg szolgálja évtizedeken át soha nem lankadó köteleességtudással végezett közegyházunk s egyházkerületünk javára, mely hálás érzelmeitől vezéreltetve, **Szell Kálmán** érdemeit jegyzőkönyvében megörökíti. Magát a lemondást az E. I. t.-c. 175., illetve az ott felhívott 153. §. értelmében, mely szerint „az egyházi tanácsbírók az azon egyházmegye (egyházkerület) területén

lakó rendes lelkészek és lelkészjellegű tanárok közül választatnak“, a törvény imperatív rendelkezése által kényszerítve, midőn sajnálattal elfogadja, tőle megváló hű szolgálja hátralévő éveire Isten lelki-testi áldását, a lemondás által nem érintett változatlan szeretettel és ragaszkodással kívánja; egyben azon reményének s óhajának ad kifejezést, hogy eme legértékesebb szolgálatú tagjának további munkásságára minden oly dologban, melyek kifejezetten nincsenek a rendes lelkészi minőséghez kötve, a jövőben is számítani fog.

— **Felhívás 30 éves találkozóra.** Szeretettel hívom 1884. évi június havában Sárospatakon végzett s első lelkészi vizsgát tett: *Bacsikai Károly*, *Bartha József*, *Batta József*, *Biró János*, *Brassai Károly*, *Eröss Lajos*, *Gerzsenyi István*, *Joó Kálmán*, *Kozma József*, *Komjáthy Sándor*, *Kovács János*, *Lányi Lajos*, *O. Papp József*, *Sárkány József*, *Szabó Aladár*, *Szekeres Sándor*, *Takács Ferenc*, *Tóth Kálmán*, *Tóth Lajos*, *Virág József* tanuló társaimat 30 éves találkozóra. Találkozásunk helye: Sárospatak, iskolakert, Tompa szobra előtt; ideje pedig június hó 29., esteli 8 óra. Ekkor fogjuk megállapítani másnapi látogatásaink és teendőink sorrendjét. Jöjjetek el, szerettem mindnyájan, akik tehetitek, családotok tagjaival. Török-szentmiklós, 1914 június 4. Szerető társatok *Olajos Pál*, református lelkész.

— **Sulyok István esperes 25 éves lelkészi jubileuma a nagyváradai református tanítónőképzőben.** Kedves, bizalmas, szűk, szinte családias körben ünnepelte meg május 28-án Sulyok István esperes 25 éves nagyváradai lelkészségének évfordulóját az az intézet, mely az ünnepelt férfiúnak Nagyvárad város kulturális fejlődésében is tekintélyes értéket jelentő egyik legnagyobb és legmaradandóbb alkotása, a református tanítónőképző-intézet. Az ünnepélyen, mely délelőtt 9 órakor kezdődött a díszteremben, a jubiléus családjának tagjain kívül az igazgatótanács képviselőit jelen voltak: *Bary József* kuriai bíró, kir. törvényszéki elnök, *tordai Vasady Lajos* kir. tanfelügyelő, kormánybiztos, *Füredy László* képzőintézeti pénztárnok, a teljes tanárkar és az intézet növendékei. Az énekkar üdvözlő dala után *Nagy Vilmos* igazgató méltatta a jubiléus érdemeit általában, de különösen a református tanítónőképző-intézettel szemben, majd *Nagy Ilona* tanítónő-jelölt lépett elő s formás köszöntőbeszéd kíséretében nyújtott át az ünnepeltnek a növendékek nevében egy gyönyörű szép fehér rózsacsokrot. Meghatottan mondott ezután köszönetet a meglepetésszerű, kedves ünneplésért *Sulyok István*, elhárítva magától az érdemeket s az énekkar ismételt üdvözlő dala után a szívélyes ünnepély véget ért.

— **Képesítő vizsgálatok a nagyváradai református tanítónőképzőben.** A nagyváradai református tanítónőképző-intézetben az osztályképesítő vizsgálatok, melyre 24 tanítónőjelölt jelentkezett, folyó hó 28.

IFJ. BARTHA ISTVÁN KÖVEZŐ-MESTER ÉS UT-ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35.

Elvállal kocsiót, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálom. — Telefon 785. szám.

és 29. napjain tartatnak. A vizsgálatokon a tiszántúli református egyházkerület képviselőjében *Sulyok István* esperes elnököl, a közoktatásügyi kormányt pedig *I. Vasady Lajos* kir. tanfelügyelő képviseli.

— **Két gyűlés.** Eseményekben gazdag hét áll mögöttünk s most, hogy mindezeket túl vagyunk, megállapíthatjuk, hogy az ORTE gyűlése, az új főgimnázium felavatása és a kerület közgyűlése külön-külön is elég lett volna az országos érdeklődés felkelésére, nem számítván a régi kollégium elbúcsúztatását, amely igazi korszakos fordulópontot jelöl egyházunk fejlődésében. Ez a fordulópont csak egy meghatározható pillanat volt, mint lefolyt századnak eltűnése s az újnak megnyílása. Felvonulásának nagysága, résztvevőinek száma s szereplőinek súlyánál fogva a két gyűlés állott mégis előtérben. A legnagyobb egyházkerület országgyűlése és a legmagyarabb tanári-kar évi országos összejövetele meg is érdemelte ezt az érdeklődést. Az egyik banderális szervezeten alapszik, a másik szaktestület. Kiválóságok vannak mind a kétben csaknem egyformán, de az egyik zártabb, kompaktabb s határozataiban sokkal nagyobb szabadsággal bír. Ez lenne az ORTE. A gyakorlatban azonban a kerületi közgyűlés volt a radikálisabb s a bátrabb, szabadszellemebb s a tanáregyesület látszott messziről a túlon-túl óvatosabbnak és egyházasabbnak. Kitűnt ez már a megnyitáskor. Az egyházkerület a püspök szép, egyszerű fohásával kezdődött. Az ORTE gyűlését rendes istentisztelet előzte meg, fennálló énekekkel, közénekkel, nagy imádsággal, miatyánkunk és kenetes áldással. A kerületi gyűlés nagy dolgokat intézett, nagy horderejű határozatokat hozott, erőtől és önértéztől duzzadó lépéseket tett. Az ORTE a hajdan oly jeles és nevezetes görög és latin nép sorsa felett kesergett. Az élet lüktetett a kerületi közgyűlés termében, múzeumi ásatag jellege volt a másíknak. De mindenek felett tiszteletreméltó jellege. E jelleget a Dóczy, a mi Melanchtonunk s a hozzá hasonló nagy tanárok tekintélye adta, akiknek őszinte tisztelői s nagyrabecsülői közé tartozunk mi is, ha szinte a Jankovich miniszter reformjait helyeseljük is. A mi álláspontunkat a nagyészű és okos dr. Antal Géza képviselte, ez a nagy tehetség, akit egyhangúlag ültettek a minden körökben egyformán tisztelt s ünnepezt Dóczy Imrével (éljen!) az elnöki székbe. Az előadók közül Imre Sándor tűnt ki legjobban, aki a református iskolák hívatásáról értekezett. Kitétek magukért a helybeliek, Karai Sándor, aki figyelmes házigazda volt és az öreg vezér, Sinka Sándor, kit tiszteletbeli elnökké is választottak s a fiatalabb bankettje, amelyen mind a két gyűlés tagjai összejöttek és érintkeztek. Este a híres görög nyelvű drámai előadás, amelyért Athénig kellene menni, ha ugyan ott is beszélnének még (ó) görögül. Debrecennek most a Hortobágy mellett ez a görög nyelvű színelőadás a szenzációja s a két gyűlés, melynek felvonulásai, előterjesztései, szereplései és szereplői mindnyájunk érdeklődését, nagyrabecsülését és tiszteletét lefoglalták s melynek tagjait mi is szeretettel üdvözljük.

— **A református tanítónőképző a D. M. K. E. internátusban.** Nagyon fontos és érdekes terv merült fel az egyházkerületi gyűlésen. Tárgyalás alá került a debreceni leánygimnázium szervezeti szabályzata. Kun Béla terjesztette elő a szabályzatot, melyet a

közgyűlés el is fogadott. A tárgy kapcsán szólásra jelentkezett K. Tóth Kálmán lelkész. Tegyen az egyházkerületi elnökség előterjesztést, — mondotta, — Debrecen törvényhatóságának, illetve közgyűlésének arra nézve, hogy a D. M. K. E. debreceni internátusa, mely tudomása szerint megszűnik, a leánygimnázium céljaira átengedtesse. A Dóczy-intézet helyiségei nem alkalmasak a leánygimnázium céljaira. Nincs is hely ott. Szele György lelkész szólalt fel aztán. Szerinte az egyházkerület nem teheti meg a kezdeményező lépést, mely a debreceni egyháztanács dolga. Annyi bizonyos, hogy a Dóczy-intézetben nincs elég hely a leánygimnázium céljaira, úgyis annyi oktatási-ügyi intézmény van ott elhelyezve. Ám a leánygimnázium még se helyezhető el onnan, mert ott internátussal van egybekötve. Inkább a tanítónőképzőt vigyük ki, szerinte, a D. M. K. E. helyiségeibe és a leánygimnázium maradjon a Dóczy-intézetben. Az egyházkerületi közgyűlés úgy határozott, hogy a kezdeményezés céljából megkeresi a debreceni egyháztanácsot.

— **A Felsőszabolcsi Református Tanítóegyesület** május hó 14-én Kisvárdán tartotta meg évi közgyűlését *László Gyula* elnöke alatt. Elnök tartalmas nagy szónoki erővel előadott elnöki megnyitójában a tanítói közéletet, az újabb eszmeáramlatot bírálta. Kartársi szívetre, együttérzésre serkentette a tagokat. Az elnöki előterjesztések kapcsán különösen megemlékezésreméltó az, hogy a választmány megkeresésére Szabolcs megye törvényhatóságának ülésén *Vall Mihály* ref. esperes indítványozta, hogy írjon fel a vármegye a kormányhoz a tanítói fizetések egységesítése érdekében. A vármegye egyhangú határozata alapján felír az 1913. XVI. t.-c. revíziója érdekében. A nyugdíj revízióját sürgeti a közgyűlés s ragaszkodik a VII. egyetemes gyűlés határozatához, különösen ahhoz, hogy a tanító és hozzátartozói végellátása semmi tekintetben sem lehet kedvezőtlenebb, mint az állami tisztviselőké. *Pataky Lajos* gyakorlati tanítását dicséretben részesítették. *Főző* Erzsébet tanítónő a madarak és fák napjáról tartott költői lendülettel előadást. Előadót igen szép előadásáért meleg ovációban részesítették.

— **Pályázat az internátusba.** A nyiregyházi „Erzsébet” ref. leányinternátusban a vármegye közönsége által létesített négy alapítványi hely közül egy szept. 1-től kezdődőleg megüresedvén, e hely betöltésére pályázatot hirdet az alispán. Pályázhatnak vallásfelekezeti különbség nélkül oly leánygyermek, kik 10-ik életévüket betöltötték, 14-ik életévüket még át nem lépték és kik a nyiregyházi községi polgári leányiskola osztályai tanulása céljából, mint annak rendes tanulói óhajták magukat az internátusba felvétetni. Az alapítványi helyre felvett gyermek, amennyiben az tőle meg nem vonatik, addig marad annak élvezetében, míg a polgári leányiskola osztályait elvégzi. A kijelölésnél szülőtlenség, másodsorban törvényhatósági közszolgálatban állók gyermekei, harmadsorban önhibájukon kívül elszegényedett családok gyermekei, különben egyenlő feltételek mellett előnyben részesülnek. A pályázati kérvényben melléklendők a gyermek születési, egészségi, himlőoltási, eddigi iskolai bizonylatai, a szülők vagyoni és illetőségi bizonylata, az árvagyermeknél e két utóbbi adat szintén igazolandó. Felhívhatnak mindazon szülők és gyámok, kik ezen helyet gyermekük, illetve gyámoltjuk

részére igénybevenni óhajtják, hogy ez iránt kellően felszerelt kérvényüket a vármegye alispánjához, mint a kijelölő választmány elnökéhez címezve, a szabolicsvármegyei alispáni közigazgatási iktató hivatalba június hó 20-ik napjának délután 5 órájáig, mint záros határidőig, adják be.

— **A kerületi közgyűlés.** A nagy mozgalmak között folyó nagy horderejű s fontos határozatokat hozó kerületi közgyűlés pénteken délután ért véget. A gyűlés bölcs és tapintatos vezetéséért, az ügyek szakavatott előkészítéséért a közgyűlés részéről Dávidházy János legidősebb esperes mondott köszönetet. A közgyűlés tagjaitól püspökünk köszönt el. E héten gyűlésezett a testvér tiszáninneri egyházkerület is. — A két gyűlés lefolyásának ismertetését jövő számunkban hozzuk.

— **Révész János gyászja.** Egy érdemes matrona halálát hirdeti a következő gyászlevél: Én meghalok, de az Isten ti veletek leszen. 1. Móz. 48., 21. Bánatos érzelmek közt, de Isten akaratán való megnyugvással tudatjuk, hogy édes jó Anyánk, néhai Riszdorfer János — Nyiregyháza városa egykori főjegyzőjének — özvegye: Nádaszi Tersztyánszky Ziza 78 éves korában, május hó 18-án délután 6 órakor, rövid szenvedés után meghalt. Riszdorfer József, Révész János, Riszdorfer Imre, Zemléniné Riszdorfer Anna, Wagnerné Riszdorfer Erzsike gyermekei. Riszdorfer Józsefné Bónis Zseni, Révész Jánosné Szokol Irén menyei. Zemléni Árpád, Wagner Károly vejei. Riszdorfer Zseni, Riszdorfer József, Riszdorfer Mariska, Révész Zoltán, Révész Ilike, Révész Viola, Riszdorfer Imre unokái. Az igaznak emlékezete áldott!

— **Orgona megrendelés.** A várpalánkai (Bereg megye) hitközség a temploma részére egy impozáns és díszes külsejű, 10 szülő és 9 mellékváltozatú, teljes sípsorú, tiszta légnymatú rendszerű, új orgonát rendelt Ország Sándor és fia rákospalotaújfalu (Budapest mellett) orgona- és harmónium gyáros cégnél. A mű a nyár folyamán lesz átadva rendeltetésének.

— **Diakonissza-képző Debrecenben.** Debrecen református egyházi intézményeinek a száma egy jelentős alkotással szaporodott. Tudvalevő, hogy a múlt évi egyházkerületi közgyűlés kimondta, hogy diakonissza-képző intézetet létesít Debrecenben és erre a célra a pénztárából évi 12,000 koronát meg is szavazott. A csütörtöki egyházkerületi gyűlésen ismét tárgyalás alá került a diakonissza-képző ügye. Kun Béla terjesztette elő az ügy előkészítésére kiküldött bizottság jelentését. Az előadó szerint a diakonissza-képző intézet már szeptember elsején megkezdhetné működését. Már helyiséget is találtak az intézet számára. A debreceni egyház, az Ispotály-telepen lévő, most szegényház céljaira használt egyik épületét átengedi az intézet céljaira, csak hogy az épületet nagyobb összegű költséggel át kell alakítani. Különben a kiképzendő diakonisszák alkalmaztatásáról is gondoskodott a bizottság, amennyiben az ősszel megnyíló Augusztá-szanatóriumban végeznének ápolónői tisztelet. A diakonisszák a kiképzés után felavattatnának és teljes ellátást, ruházatot, sőt fizetést is kapnak. Az egyházkerületi gyűlésen az előadói jelentésre Baltazár Dezső püspök szólott. Emlékeztetett arra, hogy az egyházkerület az évi 12,000 koronás hozzájárulást múlt gyűlésében erre az esztendőre nem adta meg teljesen, hanem, miután csonka évről van szó, csak 6000 koronát. Az épület alakítása Tóth

István tervei szerint 10,000 koronába kerülne, ezért indítványozza a püspök, hogy az egyházkerület erre az évre is adja meg teljes összegében a 12,000 koronás hozzájárulást. Egyidejűleg felhívja a püspök az egyházkerületi közgyűlés tagjait, hogy vegyék pártfogásukba ezt az új intézményt, csináljanak neki propagandát, lelkészek özvegyeit, árváit hívják fel, hogy iratkozzanak be az intézetbe. Igen nemes és szép hivatás diakonisszának lenni s a betegápolás nemes ténykedését gyakorolni. Néhány hozzászólás után az egyházkerületi közgyűlés a püspök indítványát elfogadta.

— **Új segédlelkész.** A pittsburghi egyházba Vasvári Ödön gégenyi segédlelkész neveztetett ki segédlelkésszé. Az új segédlelkész május elején érkezett meg az új hazába.

— **Lelkészválasztás.** Simon Imre mezőladányi református lelkészt a csokaji református egyházközség egyhangúlag lelkésszé megválasztotta.

— **Ötvenöt fokos láz.** Kievben az egyetemi klinikán, a „Gazette de Saint Petersburg” jelentése szerint, páratlan eset történt. Egy fiatal leány tifuszban megbetegedett és mikor az orvosok hőmérsékletét akarták megmérni, a hőmérő *negyvennégy foknál váratlanul elpattant.* A beteget beszállították az egyetemi klinikára, ahol egy különleges hőmérővel újra mérni kezdték a hőmérsékletét. Az eseten jelen volt néhány egyetemi tanár és egy sereg orvostanhallgató is. Két ízben mérték meg a beteg hőmérsékletét, először a hőmérő *ötvenegy*, másodszer pedig *ötvenöt* fokot mutatott. Mikor a páratlan eset híre elterjedt, a kievi orvosok, akik nem voltak jelen a klinikán, hinni sem akarták a dolgot, de két előkelő tanár, ObrastzoÁ és Janowsky előadást tartott a hihetetlen orvosi esetről. Obrastzow tanár azt is elmondotta, hogy a beteg teljesen öntudatnál volt.

— **Két választás.** Nagyszalonta és Debrecen lelkes magyar városok, nagy kálvinista gyülekezetekkel és erős alkotmányos érzéssel. Ez az oka, hogy itt még a szelid jellemű lelkipásztorok választása is nagy mozgalmak között történik. Így történt a Debreceni László szalontai és a Zih Sándor debreceni lelkészek választása is. Erős pártok alakultak, tábort jártak és választottak. Még ez, miután a törvény megtartott, nem lett volna baj, hanem azzá lett a békétlenség miatt, melynek következtében a kisebbség nem nyugodott bele a választás eredményébe, hanem feljebbezett. A feljebbezés vizsgálatot vont maga után, a vizsgálat eredménye pedig megnyugtató volt a nyertesekre nézve, akiket a kerületi bíróság is igazolt s akiknek részére az esperesi beleegyező-levél ki is adatott a szalontai és a debreceni papságra nézve. Viseljék szerencsével.

— **A debreceni református kollégium iskolai évet bezáró ünnepét** 1914. évi június hó 9-én, délelőtt 10 órakor tartjuk a nagytemplomban és folytatólag a kollégium dísztermében. A kollégium mostani szervezetében utolsó emez ünnepünkre tisztelettel meghívom. Debrecen, 1914 május 31. *A kollégium rektora.* Az ünnep sorrendje: Délelőtt 10 órakor a nagytemplomban: 1. Fennálló ének: 37. dicséret, 1. vers. 2. Gyülekezeti ének: 236. dicséret, 1., 2., 3. vers. 3. Ima Stroch-tól. Énekli a kollégiumi kántus. 4. Imádkozik: Csiky Lajos théológiai tanár. 5. LXXXIX. zsoltár, férfikarra Mácsaitól. Énekli a kollégiumi

kántus. 6. Gyülekezeti ének : 179. dicséret, 10. vers. Istenisztelet után a kollégium dísztermében : 1. Nemzeti ima Bartaytól. Éneklí a kollégiumi kántus. 2. Beszámoló és búcsúszó. Mondja a lelépő rektor. 3. CXXII. zsoltár 3-ik vers, férfikarra id. Sz. Nagy Károlytól. Éneklí a kollégiumi kántus.

— **Theologus majális.** A jogászok májusvégi mulatsága meglehetősen alkalmatlan időre esett. Bezzeg most, a kerületi és országos tanári gyűlés idején (és a jó legációk után) nagy közönség gyűlt össze a theologusok majális-júniálisán. Főtiszteletű püspökünk is megtisztelte az ünnepélyt, melyen az esperesi kar több tagja s a kerületi képviselők is részt vettek. A tanárok, dr. Kun Béla akadémiai igazgatóval az élükön, egész 12 óráig kitartottak. A teremben 100-nál több ifjú pár táncolt, akárcsak ama első theologus majálison, melynek történetéről nagytiszteletű és tudós Révész Kálmán abauji esperes (senior), néhai volt debreceni diák megemlékezett.

— **A középkori nevelés története.** Fináczy Ernő dr., a budapesti tudományegyetemen a pedagógia tanára, az ókori nevelés történetéről írott kitűnő kézikönyve után most folytatólag kiadja „A középkori nevelés története” című összefoglaló munkáját. Az új kötet a régi jelességeivel ékes. Fináczyt első szerelme, a filológia tanította meg a források tisztelésére, a kutatás alaposágára, a tiszta és elegáns munkára. Főadata nem volt könnyű. A középkor szellemi áramlatainak sokféleségében áttekinthető rendet teremteni, ehhez az útvesztőhöz a vezérfonalat megtalálni kemény próbája annak, uralkodik-e a szerző anyagán. Fináczy valóságos bravúrral végezte el a nehéz munkát. Könyve elején a Krisztusi tanítást, az Evangéliumot, a görög és latin egyházatyák műveit állítja a homloktérbe; valósággal ezek képviselik a középkor első századaiban kizárólagos hatalommal nemcsak a kulturát, hanem a szellemi és erkölcsi nevelést is. Finoman elemzi, miként jelentkezik ez időben az örökös ellentét egyfelől hit és tudás, másfelől pogány műveltség és keresztyén buzgalom közt. Vonzó és érdekes képét festi a lovagi nevelésnek, amely a mai világi nevelés előzőjének tekinthető; megvilágítja a híres egyetemek, főiskolák keletkezésének és fölvirágzásának okait és tényezőit. Végül külön fejezetet szentel a nőnevelés középkori történetének. A nagy tudományos becsű munka Hornyánszky Viktor kiadásában jelent meg. Ára 8 kor.

Berlin evangélikus egyházi szükségleteinek a fedezésére az állami jövedelmi adó 20%-a; 4.900.000 márka szolgál. Az előirányzott rendes kiadás 5.325.000 márka, rendkívüli kiadás kerek 50.000 márká. A kiadások legnagyobb tétele a tartományi egyház költségeihez való hozzájárulás 2.011.582 márka összegben, amiből Berlin a lelkészek, diakonusok és diakonisszau korpótlékára és az ifjúsági mozgalom támogatására 383.216 márkát visszkap. A városi synodusnak az összes adóssága 19.740.720 márka, csupán kamatokra és törlesztésre évenként 999.813 márkát kell fordítani. Lelkészfizetésre 710.680 márka, egyházi közigazgatásra 498.094 márkát kell kiadnia!

A halotthamvasztás. Németországban mind nagyobb tért hódít. Az 1913. évről szóló hivatalos adatok összesítése szerint Németországban 40 krematorium van, ezek közül három (Esslingen, Greifswald, Görlitz) az év utolsó negyedében nyílt meg. A hamvasztások száma 10.168, az 1912. évihez képest, amikor 8970

hullát hamvasztottak el, tetemes emelkedést mutat. Az elhamvasztottak közül 6117 férfi, 4051 nő volt. Ev. evangélikus vallású volt 8598, katolikus 758, ókatolikus 70, izraelita 509. A többiek szabad egyházak tagjai, vagy dissidensek voltak. A halotthamvasztást a krematoriumban egyházi szertartás előzte meg 7944 esetben (78%). Ezenkívül a halottházánál is sok halottat elbúcsúztattak, úgy hogy nem lehet azt állítani, hogy a hamvasztásnak egyházellenes tendenciája lenne. Legjobban megbarátkoztak a hamvasztással Pössneckben, ahol 111 tizenégy évnél idősebb halott közül 74-et, vagyis az elhaltak $\frac{2}{3}$ -át elhamvasztották.

Elszámolás a néh. dr. Balogh Ferenc mellszobrára alulírottánál bejött adományokról.

3—3 K-t adományoztak : Dr. Veress István Debreczen, Bálint István Büdszentmihály, Szabó László Tiszaug, Papp Károly Tiszainoka, K. Szabó József Vedresábrány, Bagdi János Ant. Kulcsár Endre Rév. Összesen : 21 K. — 2—2 K-t adományoztak : Tukaes Lajos Nyirmegegyes, Mezey Pál Somoskutas, Szücs József Polgár (Szabolcs m.), Lengyel Pál Kiskereki, Varga Béla Érköbölkut, Kozma Zsigmond Biharnagybajom, Csuka Ferenc Apátkeresztur, Vadon Miklós Zsáka, Nagy Sándor Vértes, Miskoleczy László Gáborján; Bányay, Lajos Heidelber, Biki Ferenc Nagyszöllös, Futó András Tépe, Csutoros Albert Erendred, Gulya György Kunágota, Pótor Elemér Csenger, Zöld József Resicabánya, Boros Sándor Nagyborzsova, Szabó Mihály Doboz (Békés m.), Balay Aladár Danesháza, Erdélyi Imre Ramoésaháza. Összesen : 42 K. — 1—1 K-t adományoztak : Potsa János Nagyszeben, Potsa István Csófalva. Összesen : 2 K. Együtt : 552 K. (Folyt. köv.)

Felelős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

— **Hirdetés.** A szatmári református egyház leány-internátusában, 56 korona havi díjért teljes ellátásban és kiváló gondozásban részesülhetnek a növendékek. Felvétetnek vallásfelekezeti különbség nélkül, felsőbb leányiskolába, tanítónőképzőbe, kereskedelmibe vagy óvónő-képzőbe járó növendékek is. Kívánatra értesítést küld az igazgatóság. Cím : Szatmár. Református leányinternátus.

Pályázati hirdetmény.

A Debreczenben létesítendő diakonissza-intézet vezető bizottsága pályázatot hirdet nyolc ápolónői állásra, akik a debreceni Nagyerdőn épített „Augusta” tüdő szanatórium ápolónői szükségletét ellássák.

Pályázhatnak tisztességes előéletű, református vagy ág. evangélikus vallású hajadonok vagy özvegy nők, akik a betegápolás iránt hajlandóságot éreznek magokban. A pályázók közül előnyben fognak részesülni azok, akik egyszersmind a diakonissza-pályára is óhajtanak lépni s esetleg később a diakonissza-

otthon kötelékébe is felvehetők lesznek. A pályázók életkora 20-tól 40 év. A felvett ápolónők részére a vezető-bizottság egy 6 hetes kurzust (tanfolyamot) létesít, amelyen ők díjtalanul kiképeztetnek a tudó-betegek ápolására. A kiképeztetés által magokat legalább 2 évi ápolónői szolgálatra kötelezik. Az ápolónők a diakonissza-otthon kötelékébe tartoznak, annak szabályai reájuk is kötelezők; ott teljes ellátást, ápolói ruhát és szeretetteljes otthont nyernek s emellett megkapják az „Augusztá”-szanatoriumban fizetett ápolási díjnak körülbelől felét. A pályázati kérvényben a pályázó életkörülményei részletesen leírandók s a kérvény illetékes lelkészi ajánlással s orvosi bizonyítvánnyal, esetleg egyéb okmányokkal (végzett iskolákról, hasonló alkalmaztatásról stb.) felszerelendő. A pályázati kérvény 1914. évi június hó 25. napjáig a tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalához adandó be. (Debrecen, Egyháztér 17.)

Debrecen, 1914 június hó 4-én.

Dr. Baltazár Dezső,
püspök.

Pályázat.

A hajduböszörményi református Bocskay-főgimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet egy magyar-latin rendes tanári tanszékre.

A megválasztott tanár évi rendes javadalmazása 2400 korona törzsfizetés, 5 ízben 200–200 korona ötödéves korpótlék s lakáspénz fejében a mindenkori törzsfizetés egynegyed része, továbbá a nem állami tanárok részére miniszteri rendelettel megállapított fizetéskiegészítés és családi pótlék az 1912. XXXV. t.-c. értelmében. Pályázhatnak protestáns vallású okleveles tanárok, akik a hajduböszörményi református Bocskay-főgimnázium igazgatótanácsához címzett kérvényüket folyó évi június 10-ig a főgimnázium igazgatóságához küldjék be.

A kérvényhe: melléklendők: a pályázó korát, vallását, végzett tanulmányait, eddigi alkalmaztatását, családi és egészségi állapotát, teljesített katonai kötelezettségét feltüntető okmányait. A megválasztott a tanári nyugdíj-intézet kötelezett tagja s állását 1914 szeptember hó 1-én tartozik elfoglalni.

Más középiskolánál eltöltött rendes tanári évek a korpótléknál beszámíttatnak.

Kelt a hajduböszörményi református Bocskay-főgimnázium igazgató-tanácsának 1914. évi május hó 5-én tartott üléséből.

Somossy Béla,
főgondnok,
az igazgatótanács elnöke.

BORIS FERENC SZÁMOLÓGÉPE

Rendkívül használható **számológépet** szerkesztett **Boris Ferenc** törökszentmiklósi tanító, mely míg egyfelől minden tudományos követelménynek megfelel s a tekintetben is nagy haladást képvisel az eddigi taneszközökhöz képest, másfelől teljesen leköti a tanulók érdeklődését s lehetővé teszi azt, hogy játszva tanuljon. A tanítónak a tanításnál könnyebbség, a tanulónak a tanulásnál gyönyörűség. Szabadalmazva s többszörösen ajánlva van. **Ára teljesen felszerelve 32 korona.** *****

Megrendelhető a feltaláló tanító úrnál Törökszentmiklóson, vagy lapunk szerkesztőségében és kiadóhivatalában Debrecen, Nyomtató-utca 9-ik szám.

Különösen templomfestéseknél felhívjuk olvasóink figyelmét *Schuller* vállalatára Debrecen, Simonffy-utca 25. sz. Telefon 806. Költségvetés díjtalan.

Egyszerű és különleges gyártmányú zseb-, inga-, fali- és ébresztő-órák szakszerűen lesznek javítva, jutányos árban Apródinál, Debrecen, Szent-Anna-utca 2. szám.

A LEGOLCSOB B PERMETEZŐ ANYAG A

PROVINO

Hatása TARTÓS. — Tapadása KITÜNO.

Számos uradalmi szőlőben évek óta bevezetve!
Ára: 50 kg.-os zsákokban kg.-onként 54 fillér.

Egyedüli beszerzési forrás:

„MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE”
BUDAPEST, V. ker., Alkotmány-utca 29. szám.

